

NCU:s utvärdering av lärresultaten i svenska:

Vad utvärderades och på vilket sätt?

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU/Karvi) är en självständig statlig myndighet som ansvarar för nationell utvärdering av utbildning. Vi genomför många olika slags utvärderingar, till exempel utvärderingar där tyngdpunkten ligger på något visst tema såsom mobbningsförebyggande metoder eller differentiering av pedagogiken inom den grundläggande utbildningen.

I den här texten ligger fokus på utvärderingarna av lärresultat, som ofta genomförs i slutet av årskurs 9. NCU har nyligen utvärderat lärresultaten i engelska, matematik och de andra inhemska språken svenska och finska i slutet av årskurs 9. Information om alla utvärderingar hittas på NCU:s webbsidor (<https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/>).

Vad är tanken bakom NCU:s utvärderingar?

NCU:s utvärderingar ska ge bred nationell information som kan användas som underlag för beslutsfattarens beredning av olika ärenden, t.ex. läroplansgrunder och fortbildningsfrågor. Samtidigt ger utvärderingarna av lärresultat de deltagande skolorna information om elevernas kunskaper i förhållande till läroplansgrunderna. I NCU:s resultatrapporter kan de deltagande skolorna jämföra sina egna resultat med genomsnittet i alla deltagande skolor. De nationella rapporterna är också mycket användbara inom lärarutbildningen och i kommunerna.

Utvärderingen i svenska våren 2022

Utvärderingen i A- och B-lärokursen i svenska ordnades våren 2022. I utvärde-

ringen i B-lärokursen deltog 100 skolor. Sammanlagt fick NCU in svar från ca 4600 elever i årskurs 9. Antalet deltagande lärare var 70. I A-lärokursen var antalet skolor lägre, 33. De deltagande eleverna var totalt 1780 och lärarna 30. NCU erbjöd också utvärderingen av B-lärokursen som avgiftsbelagd utvärdering. I den avgiftsbelagda utvärderingen deltog ytterligare 41 skolor och 3200 elever. Sammanlagt var antalet elever som utvärderades ca 9580 och antalet skolor ca 174.

NCU samlade in många olika slags material från både elever, lärare och rektorer. Eleverna besvarade en bakgrundsenkät där vi frågade t.ex. om deras planer för vidareutbildning (gymnasium vs. yrkesstudier), deras användning av svenska på fritiden och deras uppfattning om sitt eget kunnande, nyttan med svenska och om att studera svenska. Eleverna besvarade också frågor om olika arbetsmetoder som de använde på lektionerna i svenska. Också lärarna besvarade en enkät om sina undervisningsmetoder och sin bedömningspraxis. I rektorsenkäten frågade vi om de praktiska förhållandena i svenskundervisningen samt om hur skolorna kommer att utnyttja de insamlade resultaten.

Marita Härmälä

Chris Silverström

En väsentlig del av utvärderingen var förstudsdel av uppgifter som användes för att utvärdera elevernas färdigheter i svenska. Uppgifterna konstruerades i enlighet med de mål som beskrivs i läroplansgrunderna (Utbildningsstyrelsen 2014). Vid konstruktionen av uppgifterna deltog svensklärare och andra sakkunniga. Uppgifterna förtestades bland studerande i gymnasier och inom yrkesutbildningen. I det följande beskrivs uppgifternas innehåll närmare.

Uppgifterna

I fråga om elevernas språkfärdigheter utvärderades förmågan att tolka texter (läs- och hörförståelse) och att producera texter (skrivande och muntliga färdigheter) samt i en mindre utsträckning i förmågan att kommunicera. I enlighet med nivåskalan för växande språkkunskap och språkutveckling motsvarar skolnivåerna och färdighetsnivåerna varandra enligt följande:

	A-lärokurs	B-lärokurs
Vitsord 5	A1.1*/A1.1	A1.1
Vitsord 7	A1.3*/A2.1	A1.2
Vitsord 8	A2.1*/A2.2	A1.3

* Den lägre färdighetsnivån är för förmågan att producera texter

Bedömningen genomfördes digitalt via en nätförbindelse och alla skolor arrangerade utvärderingen under en och samma dag. Både läs- och hörförståelsen innehöll 10 uppgifter. I läs- och hörförståelsen ingick sammanlagt ca 60 deluppgifter av varierande svårighetsnivå. Eleven lyssnade två gånger på alla hörförståelseuppgifter (förutom en uppgift) och eleven kunde inte avbryta inspelningen medan hen lyssnade. De flesta uppgifterna var flervalsuppgifter som poängsattes automatiskt. Ett par uppgifter innehöll öppna frågor som lärarna poängsatte enligt NCU:s anvisningar. Det fanns två uppgifter som prövade de skriftliga färdigheterna och tre uppgifter som gällde de muntliga färdigheterna. Lärarna bedömde de här uppgifterna genom att direkt använda färdighetsnivåerna.

De muntliga uppgifterna var den mest spännande delen för eleverna. Uppgifterna var av tre olika slag: i uppgift 1 läste eleverna högt en kort text där uttalet bedömdes. Uppgift 2 var en simulerad dialoguppgift där eleven såg samtalspartnerns ansikte på skärmen och formulerade sina repliker på svenska enligt anvisningarna på finska. Syftet med denna uppgift var bl.a. att bedöma elevens förmåga att kommunicera i en interaktiv, vardaglig kommunikationssituation. Uppgift 3 var en ledigare monolog där eleven kunde tala i två minuter med hjälp av tipsfrågor.

Eleven kunde göra uppgifterna i sin egen takt och hade 90 minuter på sig. Alla började samtidigt med de muntliga uppgifterna så att ingen behövde tala ensam. Så här såg elevens startside ut:

En mycket preliminär iakttagelse av elevernas prestationer är att t.ex. siffrorna orsakade svårigheter för några elever och att eleverna använde engelska då de inte kom ihåg något ord på svenska. Men det som är en trevlig iakttagelse är att eleverna försökte tala svenska i de muntliga uppgifterna. Även om det kanske inte var så naturligt att tala svenska med en dator och i en klass där andra kunde höra vad man sade, ville eleverna inte skoja bort situationen.

NCU analyserar nu resultaten

Efter att lärarna i våras hade bedömt uppgifterna definierade vi på NCU poänggränserna för de olika färdighetsnivåerna i läs- och hörförståelse. I den här så kallade standard setting-processen deltog lärare i svenska och andra sakkunniga. Nu har vi alltså överfört alla preliminära resultat till färdighetsnivåer. Skolorna kommer att få sina resultat jämförda med de nationella genomsnittliga resultaten i slutet av år 2022.

Under våren/hösten 2023 kommer NCU att ge ut en publikation om de nationella resultaten. Då vet vi i vilken

utsträckning läroplansgrundernas mål har nåtts och om det finns resultatskillnader som har anknytning till elevens bakgrundsfaktorer (kön, planer för fortsatta studier, vårdnadshavarnas utbildning osv.). Det är också möjligt att göra jämförelser utgående från lärmiljön (olika regionförvaltningsområden, olika kommuntyper).

Eftersom syftet med en nationell utvärdering av lärresultat är att producera nationell information om kunskaperna i ett visst ämne, rapporterar NCU inte enskilda elevers eller skolors resultat. Vi gör inga s.k. rankinglistor. För eleverna och skolorna är NCU:s utvärderingar ”low stakes-utvärderingar”. Det här innebär att de beslut som fattas på basis av resultaten inte inverkar på elevernas framtid på samma sätt som t.ex. studentskrivningarna. För de skolor som valdes ut till samplet (ca 10 % av alla skolor i Finland och 10 % av åldersgruppen) är det däremot obligatoriskt att delta eftersom utvärderingarna är en del av skolornas självvärdering. I Finland har vi inte längre skolinspektion. Den har i stället ersatts av olika nationella utvärderingar, t.ex. de sampelbaserade utvärderingarna av lärresultat, som har genomförts sedan 1990-talet.

Vi hoppas att skolor och enskilda lärare kan utnyttja utvärderingsresultat i planeringen av undervisningen. För svenskans del betyder detta att lärarna får information om sina elevers färdighetsnivåer men också om elevers uppfattning om svenska och om nyttan med undervisningen. Vi sammanställer också information om vilka undervisningsmetoder som används på lektionerna i svenska i hela landet. Det kommer att bli intressant att få veta hur lektionerna i svenska har delats upp på årskurserna 6–9 och vilka lärare som har undervisat svenska i årskurs 6. All denna information kan sedan användas av beslutsfattarna för att utveckla svenskundervisningen i Finland. Det är därför ytterst viktigt att lärarna får sina elever att göra sitt bästa och att skolorna är med i utvärderingarna.

Till slut vill vi på NCU tacka alla som deltog i denna viktiga utvärdering våren 2022! Utan er som är lärare i svenska och utan era elever skulle det inte ha varit möjligt att genomföra denna utvärdering. ■